

Problémy moravsko-slovenských hranic a jejich řešení uherským sněmem v 16. století

Mária Kohútová

histkohu@savba.cz

Historický ústav SAV, Klemensova 19, 813 64 Bratislava

Abstract:

M. Kohútová: *The problems of the Moravian and Slovak border and their solutions by the Hungarian parliament in the 16th century.* – *Klaudyán*, 5, No. 2, pp. 85–91. The Hungarian parliament raised the issue of disputes over the course of the Hungarian borders in the middle of the 16th century. At their sessions the parliament passed several laws to solve the situation and upon the ruler's request the parliament established commissions that should have agreed a compromise, while keeping to the laws of the kingdom, with their counterparts from the other side of the border. Despite the fact that the members of the commissions were top church and secular dignitaries, the solution and improvement of the sometimes even critical situation at the Hungarian and Moravian border were not achieved till the beginning of the 17th century.

Key words:

borders – inspections – Hungary – Moravia – Slovakia

Proces utváření hranic mezi státy ve středověku často nebýval ukončený a přetrvával až hluboko do novověku. Hranice území nebývala přesně vymezenou linií, ale tvořila ji pásma lesů a řek. Jenom tam, kde nebyly hranice přírodní, budovaly státy hranice umělé (Klimko 1980, s. 16). O jejich poloze najdeme informace v různých pracech.¹ Hranic moravsko-slovenských se například týkalo zjišťování přesné linie hranic panství Lednice. Na příkaz Rudolfa II. ji uskutečnila Nitrianská kapitula. Žádal o to Mikuláš Tokoš, poručník tehdy jedenáctiletého Michala Telekešiho. Za předchozích majitelů Lednice, Podmanických, nebyla tato hranice příliš důležitá, protože Podmaničtí vlastnili i sousední panství Brumov na Moravě. Štefan Podmanický se dědických nároků na Brumov vzdal. Další majitelé, Telekešioví, vlastnili jenom panství Lednice. V protokolu o zjišťování hranic majetků panství Lednice z 18. července 1587 jsou zapsány výpovědi sto třiceti dvou svědků (Lukinich 1943, s. 519–548).

Spory o majetky v pohraničí začaly už koncem 15. století a na začátku 16. století. Nejdříve to byly vážné problémy na severu, v oblasti těšínsko-uherské hranice (budatínské panství). Na jihozápadě, a to v oblasti Holíče, Skalice, Hodonína a Strážnice nedorozumění o vedení hranice začala začátkem 16. století (Macůrek, Reinuš 1958, s. 38–43).

Problémy s určením hranic mezi Uhry a státy, které měly stejného panovníka, se v 16. století dostaly i na program jednání uherského sněmu. Snaha vyřešit pohraniční spory byla stejně důležitá,

jako získat z polského záboru spišská města. Většinou jsou tyto problémy řešeny ve stejném článku zákona.

Hlavní problém krále Ferdinanda I. bylo upevnění moci v Uhrách a boj s Osmanskou říší jako součástí boje s Jánem Zápolským o ovládnutí Uher. Proto řešení problémů na hranicích mezi královstvími a jinými státními útvary, ve kterých byl svrchovaným panovníkem, nemusel považovat za naléhavé. Problém hranic se dostal na program jednání sněmu až v roce 1546. Již v propozicích, seznamu témat, o kterých měl sněm jednat, i způsobu řešení problémů², z února 1546 král vyslovil názor, že některé hranice nejsou vymezeny a je třeba je upřesnit. Podle zmíněných propozic se dá soudit, že prvořadým problémem byly spory o hranice ve Štýrsku, do kterých se aktivně zapojili uherští páni František Baťán, Štefan a Ladislav Bánfióvi i další. František Baťán chtěl hranice změnit „...což bez vědomí občanů království³ a zejména krále je nemožné. Král je milostivě nakloněn udělat toto upřesnění, ale je nutné se o věci radit, vyjasnit a promyslet ji a pokud je to možné, postará se, aby záležitost této hranice byla dovedena k náležité realizace“ (Fraknoi (1546–1556), 1876, s. 23–35). Zákon, který v této věci sněm přijal, byl velmi stručný: „Královský Majestát chce upřesnit hranice Uherského království s Polskem, Moravou, Štýrskem a Korutany i s ostatními dědičnými provinciemi, které, podle obecného názoru, nejsou vymezeny. Dokud jsou sporné, nesmí nikdo konat jinak nebo je uspořádat“ (Kolosvári, Óvári 1899, s. 184). V roce 1547 se sněm znovu zabýval hranicemi Uher se Štýrskem, Rakouskem a Moravou, které bylo potřebné zpřesnit, ale v paragrafu 1 se zabýval jenom situací ve Vašské stolici⁴ (Kolosvári, Óvári 1899 s. 210). Také v roce 1548 byl problém hranic řešen velice jednoduše. V propozicích nebylo toto téma vůbec vzpomenuto, ale sněm přijal zákon, že měšťané Skalice nemají prodávat pole a louky Moravanům a Židům, aby se hranice království neměnila. (Kolosvári, Óvári 1899 s. 250). Jakou důležitost kladl sněm otázce hranic je patrné i z pořadového čísla zákonných článků. V roce 1546 to byl článek 57. ze 60 přijatých zákonů, v roce 1547 byl 37. ze 39 a v roce 1548 68. ze 71 zákonů, tedy zjevně sněm těmto problémům nepřikládal velkou váhu. Prvořadým problémem byla totiž ochrana království před Turky, výběr daní, rozhodnutí, která stolice kolik a kam má poslat dělníků na opravu pevností (labor gratuitus).

Ke změně v postoji krále i sněmu v otázce hranic došlo v roce 1550. V propozicích král psal,⁵ že věrní poddaní z Moravského markrabství již v minulosti prosili Majestát, aby byly prověřeny a upřesněny hranice s Uherským královstvím v místech, kde je dělí řeka Morava (Fraknoi (1546–1556), 1876, s. 286). Problému věnovali až sedm zákonných článků. Sněm rozhodl, že považuje za nutné hranice upřesnit. Také proto určil komisaře pro jednotlivé sporné úseky hranic, ti se měli na sporných místech setkat s komisaři z druhé strany hranice a společně hledat shodu. Za uherskou stranu byli do komise jmenováni vesprémský⁶ a nitranský biskup⁷, pán Šeredy, šlechtic Juraj Šibik, Tomáš Kamoray, protonotář magistr Damián a ředitel královských záležitostí. V čem se komisaři nedokázali dohodnout, měli předložit přímo Majestátu. Revize hranic měla začít 1. května 1550 (Kolosvári, Óvári 1899 s. 280–282).

Také v dalších letech se otázka hranic dostávala na program jednání sněmu. V roce 1552 v článku 34 sněm konstatoval, že záležitost hranic království je důležitá proto, aby všichni žili v přátelství a klidu, a v roce 1553 nařídil revizi hranic se Štýrskem a Polskem (Fraknoi (1546–1556), 1876, s. 326, 354–356).

V propozicích před sněmem, který se měl konat v roce 1559, v dopise z 5. února 1559 král psal, že co se týče hranic nepochybuje, že v nejbližší vhodné době bude mít zájem na odstranění těchto rozdílů. V dalších dopisech se o hranicích nezmiňuje, zřejmě nenastala ta vhodná doba. Též v prvním návrhu sněmovních usnesení článek o řešení hraničních problémů schází. Až v návrhu z 10. března je článek 48 o řešení hranic (Fraknoi 1557–1563, 1876. s. 252, 361). Ve stejném znění ho sněm také schválil. Zákon číslo 48 zní takto: „Protože mnoho jeho Majestátu věrných Maďarů, Slováků i Chorvatů je dotčeno rozdíly ohledně hranic království, s Moravou proti Skalici, také s Korutany, Štýrskem a také s Polskem, na jejich prosby císařský Majestát ráčil obeznámit s touto věcí nejjasnějšího krále Polska, též Moravanů a také Korutanů a Štýrů a ve stejném, dopředu známém termínu pošle komisaře, kteří prohlédnou hranici, upřesní ji a Majestát to na některém sněmu laskavě potvrdí“ (Kolosvári, Óvári 1899 s. 470).

Jen o čtyři roky později, v roce 1563, král znovu vyslechl časté stížnosti na spory v oblasti hranic s Rakouskem, s Moravou při Skalici a s Poláky na Spiši a v Šariši i mezi Slavonskem

a Štýrskem. Znovu jmenoval komisaře, kteří v krátké době měli hranice prohlédnout a ve sporných místech upřesnit. Byli to sedmihradský⁸ a rábský⁹ biskupi, Michal Mérei, Ján Somor a protonotář Damián a s nimi i ředitel královských záležitostí. (Kolosvári, Óvári 1899 s. 516).

K problémům hranic se sněm vrátil až na třetím sněmu za vlády krále Maxmiliána v roce 1569. V propozicích, ani v odpovědi stavů není zmínky o nutnosti něco v této záležitosti dělat (Fraknoi 1877, s.193–257). Přesto sněm přijal zákonný článek 42, v kterém se píše, že bývalý i současný panovník dostával prosby, aby byly kontrolovány a upřesněny hranice Uherska a Slavonie s Rakouskem, Štýrskem, Moravou a Polskem, avšak žádného výsledku nebylo dosaženo. Královi věrní (poddaní) v Uhrách s hraničními provinciemi stejného panovníka a s Polskem vedli různé spory, u kterých byly obavy, aby nepřerostly až k ozbrojenému konfliktu. Král proto na žádost stavů určil pro obě strany vhodné komisaře, aby v určitém čase provedli platnou revizi a upřesnění hranic, která by měla dlouhodobou platnost. Jako komisaři pro oblast Moravy byli vybráni kninský biskup, Ladislav Bánfi, František Turzo a Juraj Oldaj (Kolosvári, Óvári 1899, s. 606).

V roce 1572 se v Bratislavě konaly dva sněmy. První, v dubnu, přijal deset zákonů, ale ani jeden se netýkal přímo hranic s Moravou. Druhý sněm se sešel v září a jeho hlavní úkol byl korunovat arcivévodu Rudolfa uherským králem. Stalo se tak 29. září. Král Maxmilián usiloval o obvyklou formu průběhu sněmu. Šarišská stolice vznesla námitku, že její šlechta je většinou chudá a nemůže podniknout tak dlouhou cestu bez újmy na majetku. A proto Šarišská, Zemplínská a Abovská stolice pošlou jenom jednoho člověka. Král Maxmilián I. přece jen rozeslal propozice, ve kterých chtěl řešit i problémy na hranicích s Moravou, Rakouskem, Štýrskem a Korutany a též navrácení některých hradů zastavených Rakousku a spišských měst v polském záboru. V dalším dopise stavům z 10. října 1572 navrhl, aby komise začaly pracovat tak, jak již bylo určeno a aby místo zemřelých členů komisí byli zvoleni noví lidé. Nakonec sněm souhlasil s návrhem textu zákonů, které potvrdily korunovaci arcivévodu Rudolfa uherským králem a určil, kde bude sídlo soudů pro Horní a Dolní Uhry (Fraknoi 1877, s. 428, 429, 434–448, 459).

V říjnu 1576 král Maxmilián zemřel. Téměř za rok, 2. září 1577, císař Rudolf svolal sněm do Bratislavy na 16. října. Kvůli různým problémům byl začátek sněmu několikrát odložen. Nakonec císař stanovil začátek sněmu na 1. únor 1578, avšak propozice poslal až 28. února 1578. Stavy reagovaly dopisem z 13. března, ve kterém psaly o všem, co pokládaly za důležité na sněmu projednat. Zabývaly se i hranicemi Uher. Napsaly, že propozice Majestátu stavům a pořádkům království chtějí zabezpečit trvalý klid ve všech věcech. Ty, které následují, se vztahují k obecnému užítku a proto předkládají Majestátu: „Nejdřív o hranicích Uher, které jsou sporné s ostatními provinciemi, o což nejčastěji prosí Majestát a v čem až dosud nedošlo k žádné revizi. To způsobuje mnoho každodenních problémů a škod obyvatelům království. I Moravan Zdenko Kavka zabral hranice Štefana Telekešiho na území Uherského království, i mnohým šlechticům v Trenčínské stolici a dělal i jiné nepřátelské skutky...Moravané z větší části zničili ves Vrbovce rodině Ňári, panu Revajovi hranice, které patří k Holíči, též skaličtí měšťané se stěžují, že na hranici jim majetky zabrali Moravané. Poláci zabírají pozemky na Spiši a Šariši ... Rakušané ve Vašské stolici... To vše Majestát zakazuje a nestrpí zabírání hranic království“ (Fraknoi 1879, s. 253–254.)

Odpověď císaře přišla již 20. března 1578 a dávala naději, že dlouhodobý problém v pohraničí bude v krátké době vyřešen. Mimo jiné císař napsal, že k tomu, co stavy předložily císařsko-královskému Majestátu k revizi hranic usnesení rakouského arcivévodství je, že své komisaře s těmi, kteří mají spory s občany Uherského království znovu pošlou na kontrolu hranic. Komise může přijet hned po svátku Velké noci. Majestát žádal uherské stavy, aby jmenovaly své komisaře. Majestát se postará, aby i z moravské strany tamní stavy jmenovaly své komisaře pro řešení těchto sporů. Sněm reagoval na císařův dopis 25. března. K problematice hraničních sporů napsal, že komisaři, které jmenoval předchozí sněm, budou opět vysláni na revizi hranic mezi Uherským královstvím, Rakouskem, Moravou, Polskem a jinými provinciemi. A císař místo těch, kteří zemřeli, nebo jsou nemocní, nebo z jiných vážných důvodů tam být nemohou, ať ráčí určit jiné osoby, protože se blíží termín revize. Císař reagoval 26. března a napsal, že s návrhem sněmu je spokojen a že včas zváží jména nových členů komisí místo těch, co mezitím zemřeli. Korespondence mezi císařem a sněmem probíhala až do 5. dubna, ale problémem hranic se již nezabývala ani jedna strana (Fraknoi 1879, s. 279, 280, 290, 298). Císař podepsal zákony 13. dubna 1587. Obsah dopisů, které si císař a sněm

v otázce hranic vyměnili je zakomponován do zákona 18 o sporných hranicích mezi Uhrami, Rakouskem, Štýrskem a Moravou. Císař si vyhradil určit den, kdy se má revize hranic uskutečnit (Kolosvári, Óvári 1899, s. 676, 678).

Přes shodu názorů mezi císařem a sněmem musel císař v roce 1580 v propozicích z 10. února k dalšímu sněmu v otázce hranic konstatovat, že sněm přijme nový zákon, neboť za účasti komisařů obou stran je potřebné udělat revizi hranic. Komisaři měli být stále ti, které sněm již dříve jmenoval, kromě těch, kteří zemřeli, jsou nemocní, nebo z jiných vážných důvodů by nemohli být přítomni při revizi hranic. Císař místo nich jmenuje jiné. Ukázalo se, že z předchozích revizí nebyl žádný užitek, dokonce se spory množily, znovu se obnovily mezi Kavkou a Telekešim. Císař si přál, aby komisaři hned, jak je jmenuje Majestát, zahájili činnost. Sněm začal jednání 10. února 1580. Císaře na sněmu zastupoval bratr, arcivévoda Arnošt, který obdržel od císaře plnou moc k jednání. Problémem podle stavů bylo to, že císař nebral v propozicích v úvahu jejich stížnosti, na což měly podle starých pořádků nárok. V první řadě to byly stížnosti na chování císařského vojska a jeho velitelů v Uhrách. A tak se sněm 17. března rozešel bez toho, aby přijal nějaké zákony (Fraknoi 1879, s. 354–410).

Proto Rudolf II. dopisem ze 7. listopadu 1580 svolal další sněm na 6. ledna 1581, potom termín zrušil a nový stanovil na 11. listopad 1581. Změnu termínu zdůvodnil nahromaděním problémů a špatným zdravotním stavem. Dalšímu sněmu poslal císař a král propozice 15. ledna 1582. Ohledně hranic se opakovalo to, co bylo v propozicích z roku 1580. V dalším dopise k této věci císař napsal, že nemá námitky vůči komisařům, které jmenoval sněm a přeje si, aby komise co nejdříve zahájila činnost (Fraknoi 1881, s. 28–30, 48, 49, 107).

Sněm skončil 19. února 1582, ale přijal jenom osm zákonů. V zákoně o hranicích se sousedními státy je uvedeno: „Protože mezi Uhry a Rakouskem, též Polskem a Moravou kvůli některým hranicím mezi královstvími a provinciemi místy vznikají spory mezi věrnými králi,

1. § aby se tyto spory po dobrém utišily, stavy a pořádky vybraly z obou stran komisaře, kteří tato sporná místa spolehlivě a osobně navštíví a vymezí...

3. § Pro prošetření těchto sporů, které jsou mezi Moravany a věrnými občany Uherského království, jeho Majestát jmenoval: Nejdůstojnějšího pána Mikuláše Telegdiho, pětikostolského biskupa, vznešeného pána Baltazara Baťána a již jmenovaného pána Mikuláše Ištvanfiho a pána protonotáře Juraje Baloga, též budou přítomni podžupaní každé stolice, které se spory týkají a správce pokladny...

5. § V den, který určil král, komisaři obou stran se dostaví na sporná místa, vyslechnou pokyny a posláním, zajistí si k těmto místům jakékoliv hodnověrné dokumenty a určí, popíší a přesně vymezí tyto sporné hranice. To bude rozhodnutí podle královského práva, též to znova obnoví, co bylo dříve soudně určeno.

6. § Protože někteří ze jmenovaných komisařů se nebudou moci pro těžkosti vydat na cestu, mají ostatní komisaři právo na uvolněné místo vybrat jiné vhodné osoby a je mezi sebe přijat.“ (Kolosvári, Óvári 1899, s. 690–696).

Uherský sněm se hraničními spory znova zabýval až v roce 1597. Císař jej svolal na 2. února 1597 do Bratislavy. V tom období probíhala patnáctiletá válka s Osmanskou říší a tak propozice jsou věnovány hlavně problémům vedení války a obraně království. V závěru propozic z 20. února, ve kterých není zmínka o hraničních sporech, jmenoval císař Rudolf II. svým zmocněncem na sněmu svého bratra arcivévodu Matyáše (Fraknoi, 1883, s. 337–357). Arcivévoda Matyáš si vyměnil několik dopisů se stavy z Horních Uher, Slavonska i se stavy celouherskými. Začátkem března žádaly stavy dopisem zástupce krále, aby sněm jednal také o komisích s Polskem, Moravou a Rakouskem, které již dříve vznikly, a aby jim přikázal konat, neboť zvláště na hranicích s Polskem snášejí mnohé těžkosti a Poláci zabírají hranice. Matyáš souhlasil, aby i tento návrh byl zařazen do propozic (Fraknoi, 1883, s. 384, 389). I zákon 33 opakoval, že stavy žádají jeho Majestát, aby komise, které již dříve vznikly s Polskem, Moravou a Rakouskem začaly činnost.

V roce 1598 se uherský sněm sešel znovu. Probíhala výměna názorů mezi Rudolfovým zmocněncem arcivévodou Maxmiliánem, stavy, které přijely na sněm, vídeňskou komorou a vojenskou radou o obraně Uher v probíhající válce a o financování této obrany. Otázka revize hranic se dostala na program jednání sněmu až na návrh uherských stavů. Těm šlo o to, že komise, které již

dávno vznikly, je nutné uvést do činnosti. Navrhly i nové složení komise pro revizi hranic mezi Uhry a Moravou. Členy komise z uherské strany měli být vesprémský biskup Andrej Monosloi¹⁰ a Ján Jó, královský personál. Arcivévoda souhlasil se zařazením tohoto bodu na jednání sněmu (Fraknoi 1885, s. 135, 150, 163, 164). V zákonném článku 36 je psáno o sporech na hranicích mezi Uhrami a Moravou a mezi Uhrami a Polskem. Do komise pro řešení sporů s Moravou byli jmenováni lidé, které navrhl sněm (Kolosvári, Óvári 1899, s. 846, 848; Fraknoi 1885, s. 187).

Na návrh stavů sněm i v roce 1600 připomenul hraniční problémy. Zákon 24 je velmi stručný. Problémy hranic s Rakouskem a Polskem mají řešit komisaři a obnovit hranice dle ustanovení z předchozích let (Fraknoi 1885, s. 457). Z toho lze soudit, že problémy na hranicích mezi Uhrami a Moravou byly na určitou dobu vyřešeny. Následující rok však byl znovu přijat zákon o nutnosti upřesnit hranice království s Rakouskem, Štýrskem, Moravou a Polskem a místo zemědělců členů komisí vybrat jiné vhodné (Kolosvári, Óvári 1899, s. 908).

Sněm jmenoval nové komise také v roce 1602. Do komise pro kontrolu hranic s Moravou byli jmenováni jágerský biskup Štefan Suhai¹¹, personál Ján Jó, podžupan Bratislavské stolice Michal Amade a protonotář Mikuláš Perkády (Kolosvári, Óvári 1899, s. 924). V následujícím roce, 1603, bral sněm situaci vážněji. V článku 13 je napsáno, že již dlouho dochází na hranicích ke sporům a komisaři mají hranice upřesnit. Neboť když se tak neděje, obyvatelstvo království, které žije u hranic si stěžuje, že od sousedů snáší mnohá příkoří a že dokud jsou zaměstnáni válkou s Turky, sousedé jim zabírají území a mnohé oblasti království si přivlastňují (Kolosvári, Óvári 1899, s. 936, 938). V roce 1604 sněm komise vylepšil výměnou některých jejích členů. Místo Jána Jó byl jmenován Ján Lipai¹², místo Mikuláše Perkádyho Pavol Mederi. Dalšími členy komise pro revizi hranic s Moravou byli vacovský biskup Ján Bošáni a pan Michal Serdaheli. Komise neměly řešit jen polohu či vedení hranice, ale také neshody a spory mezi věrnými jeho Majestátu z Uher, kteří měli majetky v pohraničí a Poláky, Moravany i Slezany, mezi Mikulášem a Františkem Deršfim a Komorovským, Mojžíšem Suňogem a těšínským vévodou, spory Andreje Jakušiče s Kavkou, Holíče a Skalice s Hodonínem a Strážnicí (Kolosvári, Óvári 1899, s. 950.)

Ukázalo se, že ani po více než padesáti letech se na hranicích nic nevyřešilo. Uherský sněm se často jen omezil na konstatování, že na hranicích jsou spory a je nutné je řešit. V lepším případě jmenoval komisi, která se měla na místě přesvědčit kudy a jak vedou hranice a kdo tedy je poškozován. Problém byl i ve složení komisí. Členy komisí byly vážené osoby, církevní, státní a stoliční hodnostáři, ale je málo pravděpodobné, že by opravdu chodili v pohraničí po polích a horách a zkoumali polohu hranice. Mnozí z nich v době jmenování členy komise již byli poměrně staří. V roce 1563 jmenovaný biskup Pavol Bornemisa měl 64 let, Michal Mérei byl o rok mladší. Ladislav Bánfi, jmenovaný do komise v roce 1569, se stal v tom roce županem Zalanské stolice (Fallenbüchl 1994, s. 111). Jágerský biskup Štefan Suhaj patřil mezi oblíbence Rudolfa II., který ho pověřoval i různými diplomatickými úlohami. Také paragraf 6 zákona z roku 1582 potvrzuje, že komise se v plném počtu nescházely. Asi tehdy, když vysoko postavení hodnostáři nepřišli, hodností níže postavení členové komise na hranici ani nešli. Nikdo z členů komisí neměl majetky ve sporné oblasti a proto nebyl osobně zainteresovaný na řešení problému. Uherský sněm se spokojil s tím, že reagoval na stížnosti obyvatelstva a přijímal zákony jak je potřeba spory v pohraničí řešit. Za to, že se problémy neřešily, nebyl nikdo zodpovědný.

Poznámky

- ¹⁾ Popis směru hranice.
- ²⁾ Přípravu a průběh jednání uherského sněmu vysvětlil (Karpát, J. 1944).
- ³⁾ Za občany království byla uznávána jenom šlechta.
- ⁴⁾ Stolice – šlechtická územně-správní jednotka, orgán státní správy. Představitelem stolice byl župan, jeho náměstkem podžupan.
- ⁵⁾ Dopis krále byl z 15. ledna 1550.
- ⁶⁾ Pavol Bornemisa-Abstemius (1499–1579) vesprémský, od roku 1553 sedmihradský a od roku 1557 nitranský biskup.
- ⁷⁾ František Turzo (1512–1574).
- ⁸⁾ Pavol Bornemisa-Abstemius.
- ⁹⁾ Pavol Gregorián (+1565).
- ¹⁰⁾ Andrej Monosloi (1552–1601).
- ¹¹⁾ Štefan Suhaj (1551–1608).
- ¹²⁾ Ján Lipai (+1616).

Literatura

- FALLENBÜCHL, Z. (1994): Magyarország főispánjai, 1526-1848, Die Obergespane Ungarns 1526–1848. Budapest 171 s.
- FRAKNÓI, V., ed. (1876): Magyar Országgyűlési emlékek, Harmadik kötet, (1546–1556). Budapest, 688 s.
- FRAKNÓI, V., ed. (1876): Magyar Országgyűlési emlékek, Negyedik kötet (1557–1563). Budapest, 252 s.
- FRAKNÓI, V., ed. (1877): Magyar Országgyűlési emlékek, Ötödik kötet 1564–1572. Budapest, 498 s.
- FRAKNÓI, V., ed. (1881): Magyar Országgyűlési emlékek, Hetedik kötet 1582–1587. Budapest, 534 s.
- FRAKNÓI, V., ed. (1883): Magyar Országgyűlési emlékek, Nyolczadik kötet 1588–1597. Budapest, 563 s.
- FRAKNÓI, V., ed. (1885): Magyar Országgyűlési emlékek, Kilenczedik kötet 1598–1601. Budapest, 619 s.
- KARPÁT, J. (1944): Zákonodarná moc v Uhersku v rokoch 1526-1604. Bratislava, 352 s.
- KLIMKO, J. (1980): Vývoj územia Slovenska a utváranie jeho hraníc. Obzor, Bratislava, 154 s.
- KOLOSVÁRI, S., ÓVÁRI, K., eds. (1899): 1526-1608. évi törvényczikkek. Budapest, 995 s.
- LUKINICH, I., ed. (1943): A Podmanini Podmaniczky-család okleveltára. V. kötet 1566-1641. Budapest, 618 s.
- MACÚREK, J., REINUŠ, M. (1958): České země a Slovensko ve století před Bílou horou. Praha, 417 s.

Summary

The problems of the Moravian and Slovak border and their solutions by the Hungarian parliament in the 16th century

The process of creation of borders between states had not finished in the Middle Ages and continued even to the Early Modern Times. The borders of the countries were not marked by a strict line but were formed by woods and rivers. Only in areas where such natural borders were not present the states started to build the artificial ones. The borders between lands belonging to nobility were usually defined more often than the state borders. The information about their course can be found in various mutations. The property disputes in the area of Moravian and Slovak border began in the end of 15th and at the beginning of the 16th century. In the south part of the border, in the area of Holíč, Skalica, Hodonín and Strážnice, the disputes started at the beginning of the 16th century. The problems with determination of borders between Hungary and other countries having the same ruler became a part of the programme at the meetings of the Hungarian parliament in the 16th century, for the first time in 1546. Despite the parliament had been discussing the border disputes nearly every year, the outcome was limited to a statement that the borders needed to be exacted. The change came in 1550. The king wrote to the parliament that his subjects from the Moravian county had asked him in the past to check and determine the borders with the Kingdom of Hungary in the areas of their division by the river Moravia. The parliament decided that it was necessary to precise the borders and appointed commissioners for the controversial areas of the border who should have met with the commissioners of the other side of the border to find a mutual solution to the problems. Such decisions had also been passed via the parliament at its further meetings. The parliament had also been appointing the members of the commission for the Hungarian side, the top church and secular dignitaries, who probably had never crossed the borders personally since the problems repeated. During the reign of the king Maximilian, at the 3rd parliamentary session in 1569, the parliament discussed the border problems again. The parliament pointed out that the previous as well as the that time ruler had been asked to monitor and make exact the borders between Hungary, Slavonia, Austria, Steiermark, Moravia and Poland, but no distinctive result was achieved. The loyal subjects of the king in Hungary and in border areas of the same king and with Poland were in various disputes, which could have lead to an armed conflict. That is why the noble classes asked the king to appoint suitable commissioners from both sides, who would do an inspection and specification of the borders which would be of a long lasting character. After the accession of the emperor Rudolph to the throne the parliament raised the border issue again. The members of the parliament agreed to send the commissioners to carry out the inspection of the borders. The commission should have met immediately after the Easter holidays. The king also arranged similar commissions in Austria and Moravia. He asked the Hungarian classes to nominate their commissioners. The parliament decided to send the previously appointed commissioners. The emperor agreed to the decision of the parliament and confirmed that he would decide about the new commissioners who substituted their predecessors who had died since that. Despite the positive approach and agreement between the emperor and the parliament in 1580 the emperor had to admit that the parliament needed to pass a new law on the border problem, which would involve the revision of the borders to be set by the commissioners. It became clear that the previous inspections did not bring any result. On the contrary, the number of quarrels increased. The emperor did not take part at the parliamentary session in person, but delegated his brother, the archduke Ernest. The middle-class raised objections that the emperor did not take their problems into account and that is why the parliament finished without passing any laws. The problems at the borders continued despite the fact that the further parliamentary sessions passed laws to solve them. For more than 50 years no solution was achieved at the borders. The Hungarian parliament limited their statements to admitting the problems at the borders and the need for their solution. In better case the parliament appointed a commission that should have checked the course of the border and find out the situation. The problem could also have been in the composition of the commission since the members were only noble people, church and secular dignitaries who hardly had visited the fields and woods to monitor the course of the borders.